

van het Nieuwe Testament gepubliceerd en daaraan een proeve toegevoegd, waaruit moest blijken hoe zijn achttien vertaalprincipes in praktijk konden worden gebracht. Deze proeve bestond uit een vertaling van *Matteus* 14, *Lucas* 1 en *Romeinen* 9. Conform zijn 'grondregels' had Beelen zich bij zijn vertaling gebaseerd op de *Vulgata Latina* ('de algemeen verspreide Latijnse vertaling') die tussen 382 en 406 vervaardigd was door de geleerde priester-monnik Hieronymus (340/50-429).⁷ Deze bijbelvertaling was tijdens de vierde plechtige zitting van het Concilie van Trente op 8 april 1546 tot de authentieke bijbeltekst verheven, hetgeen betekende dat deze 'grondtekst' naar de overtuiging van de leiding van de Katholieke Kerk vrij was van dogmatische dwalingen en daarmee geschikt voor wetenschappelijk en praktisch gebruik. Beelen die gebruik maakte van de 'Vaticaanse normaal-editie' van 1598, ook wel de Sixto-Clementina genoemd,⁸ was overigens van oordeel dat een vertaler van het Nieuwe Testament naar de Vulgaat altijd indachtig moest zijn 'dat de tekst, dien hij overzet, geen oorspronkelijke tekst is, maar eene zeer naauwkeurige, soms slaafsche vertaling uit het Grieksch. Hij mag derhalve geen enkel vers overzetten zonder zijnen Grieksch en grondtekst in te zien... Het vervaardigen eener goede vertaling van de Vulgaat is onmogelijk, zonder een alleszins grondig verstand van den Grieksch en tekst.'⁹

Twee jaar na de verschijning van zijn *Grondregels* publiceerde Beelen in het verlengde van zijn proeve het eerste deel van zijn *Nieuwe Testament onzes Heeren Jesus Christus, volgens den Latijnschen tekst der Vulgaat in het Nederduitsch vertaald en in doorlopende aantekeningen uitgelegd*. In 1863 volgde het tweede en laatste deel van deze uitgave. Het werk dat verspreid werd door twee Nederlandse uitgeverij, was zowel voor de Vlaamse als de Nederlandse markt bestemd, getuige het feit dat zowel de Belgische als de Nederlandse bisschoppen de vertaling hadden voorzien van een approbatie.

Hierna zette Beelen zich aan een vertaling van het Oude Testament, ook aan de hand van de eerder door hem geformuleerde, maar nu enigszins aangepaste 'grondregels'.¹⁰ In 1878 leidde dit tot een eerste resultaat: *Het Boek der Psalmen* in twee delen. Daarna volgden nog vertalingen van de boeken *Spreuken*, *Prediker*, *Wijsheid* en *Ecclesiasticus*, die tussen 1879 en 1883 als zelfstandige publicaties het licht zagen. Maar daarmee was het gedaan: op 31 maart 1884 overleed Beelen na een zeer arbeidzaam leven te Leuven.¹¹

Enige tijd later startte een consortium van Vlaamse seminariedocenten (seculieren én regulieren) met een vertaling van het gehele Oude Testament, waarin het door Beelen verrichte werk kon worden opgenomen. Dat de – Nederduitsche – taal van Beelen

documentalia toebehorend aan het aartsbisdom Utrecht, Utrecht Rijksarchief, 1983).

⁵. De meeste informatie is te vinden in: N. Tromp, 'De ontvouwing van uw Woord verlicht. Driehonderdvijftig jaar rooms-katholieke bijbelvertaling in Nederland en Vlaanderen', in: A.W.G. Jaakke en E.W. Tuinstra (red.), *Om een verstaanbare bijbel. Nederlandse bijbelvertalingen na de Statenbijbel*, Haarlem-Brussel, 1990, 124-125. De door Tromp gegeven jaartallen: 1834-1904, zijn echter niet correct. Vgl. ook N. Tromp, 'Rooms-katholieke vertalingen', in: H.W. Hollander (red.), *Spectrum van bijbelvertalingen. Een gids*, Zoetermeer, 1994, 44-55, vooral 44. Anders dan Tromp hier vermeldt, was van een herdruk in 1910 (sic) geen sprake. Zie ook L.J. Rogier, *Katholieke herleving. Geschiedenis van katholiek Nederland sinds 1853*, 's-Gravenhage, 1956, 495.

⁶. Over Beelen: L. Kenis, 'Joannes Theodorus Beelen. Amsterdam, 12 January 1807 - Louvain 31 March 1884', in: Idem, *The Louvain Faculty of Theology in the Nineteenth Century: A Bibliography of the Professors in Theology and Canon Law, with biographical Notes*, Leuven, 1994, 22-29.

⁷. Vgl. G. Bartelink, 'Hiëronymus als bijbelvertaler', in: P.H.M. Welzen e.a. (red.), *Exegeten aan het werk. Vertalen en interpreteren van de bijbel*, 's-Hertogenbosch-